

In gesprek over pedagogisch handelen

Pedagoog Inge van Rijn schreef het boek *Pedagogiek in de vingers*. Dit boek laat zien hoe je als pedagogisch coach met pm'ers in gesprek kunt gaan over hun pedagogisch handelen. Joop Berding interviewde haar.

🗣️ **Joop Berding**

🗣️ **Gerhard van Roon**

W

Waarom dit boek, waarom nu?

'Het begeleiden van pedagogisch medewerkers (pm'ers) is een actueel thema: sinds de Wet Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang uit 2019 moet iedere pm'er in Nederland pedagogisch gecoacht worden. Daarom is er nu dringend behoefte aan pedagogisch coaches voor de kinderopvang en aan materiaal voor de opleidingen tot pedagogisch coach. Dit werkboek is een praktische gids voor pedagogisch coaches én voor de opleidingen.'

Als ik het goed heb, zitten er twee lagen in dit boek: een laag pedagogisch handelen en een laag coaching. Klopt dit en wat hebben die twee met elkaar te maken?

'Klopt. In ieder hoofdstuk staan concrete gesprekken tussen de coach en de pm'er over een praktische vraag, bijvoorbeeld een dreumes die slecht luistert of een peuter die niet speelt. De coach stelt allerlei vragen over het pedagogisch handelen: wat doet de pm'er met de kinderen? Hoe is dat voor de kinderen en de sfeer in de groep? Dat is de eerste laag, die van het pedagogisch handelen.'

'Na zo'n gesprek volgt de tweede laag, die van het coachen: de blik op het pedagogisch handelen. De lezer wordt hier aangesproken als pedagogisch coach en wordt uitgenodigd om over haar eigen rol in het gesprek na te denken. Bijvoorbeeld: stelde je open vragen aan de pm'er? Hoe maakte je in het gesprek de verbinding tussen het pedagogisch handelen en de pedagogische taak? Hoe is jouw relatie met de pm'er? Als pedagoog heb ik gemerkt hoe deze twee lagen op elkaar inwerken. Het heeft weinig zin om pm'ers te vertellen hoe ze in hun groep moeten handelen. Dat weten ze zelf meestal heel goed. Als je wilt dat pm'ers meer respect tonen voor de autonomie van kinderen, begin dan zelf met het respecteren van hun autonomie. Als coach houd je de pm'er een spiegel voor: zo ga jij met de kinderen om. Daarbij moet je zelf ook in de spiegel durven kijken en je afvragen: hoe ga ik met de pm'ers om?'

Volg je in het boek een bepaalde stijl of stroming van coaching? Zo ja, waarom deze, wat spreekt je daarin aan?

'Wat ik in het boek beschrijf is gebaseerd op mijn ervaringen als pedagoog in de kinderopvang. Toen ik dertig jaar geleden met het begeleiden van kindercentra begon, wilde ik de medewerkers graag vertellen wat ik allemaal wist. Maar dat pakte niet altijd goed uit. Ze verwachtten van

mij vaak een “gouden tip” voor een lastige situatie in hun groep. In de loop der jaren heb ik geleerd hoe je echt met elkaar in gesprek kunt raken. Het vraagt tijd om wederzijds vertrouwen en respect op te bouwen. Terugkijkend zie ik dat ik in dit proces steeds geïnspireerd ben door de pedagoog Janusz Korczak, die in de praktijk leerde om niet *tegen* maar *met* de kinderen te praten. Het spannende in zo’n gesprek is dat de uitkomst niet van tevoren vastligt. Je stelt je open voor wat de ander jou duidelijk wil maken. Je past dus geen kant-en-klaarmodelletje toe, maar gaat samen al pratend op zoek. Het pedagogisch handelen in de groep is de basis; de pedagogische taken van het kindercentrum geven de richting aan. Daarbinnen zoek je naar mogelijkheden om met elkaar aan een goede groep te werken.’

Het valt me op dat je soms meebeweegt met de pm’ers, soms hen tegenspreekt of in elk geval een spiegel voorhoudt. Kun je van beide acties een concreet voorbeeld noemen?

‘De pedagogische taken geven steeds de richting aan bij het begeleiden. Maar die taken zijn algemeen en abstract. In de groep gaat het om concrete, soms onverwachte en lastige situaties, waarbij pm’ers spontaan handelen. Hun eigen persoon speelt daarbij een belangrijke rol. Om trouw te blijven aan de pedagogische taken, moet ik de

pm’ers soms steunen, soms tegenspreken. Bijvoorbeeld in het gesprek met Laurie, wanneer ik merk dat ze negatief over een kind praat. Ze vertelt over een drukke dreumes: hij gaat als een bulldozer door de groep. Dan antwoord ik dat ik het meer zie als een dreumes die op zoek is naar zijn plek in de groep. Ik stimuleer Laurie om ook de leuke kanten aan dit “lastige” kind te ontdekken door concrete tips aan de pm’er te geven.’

‘Tegelijkertijd toon ik begrip voor de werkwijze en de gevoelens van pm’ers. Bijvoorbeeld in het gesprek met Tamara, die een peuter in haar groep “asociaal” noemt. Daar ga ik niet in mee, maar ik probeer wel te begrijpen hoe ze tot zo’n extreme uitspraak komt. Tamara spant zich tot het uiterste in om een band met dit kind en zijn moeder op te bouwen, maar ze is de wanhoop nabij. Als ik haar uitspraak direct veroordeel, komen we niet verder met de begeleiding. Daarom blijf ik open vragen stellen en begrip tonen. In zo’n situatie laat ik Tamara zien dat ze er niet alleen voor staat en dat we samen met collega’s aan de pedagogische taken blijven werken.’

Waarom is investeren in coaching zinvol of noodzakelijk? En hoe kan jouw boek de instellingen en de coaches helpen bij hun pedagogische taken?

‘Het begeleiden van pm’ers leidt ertoe dat ze met elkaar nadenken over hun pedagogisch handelen. Als je dat nooit doet, bestaat het gevaar dat iedere medewerker naar

‘Je past dus geen kant-en-klaarmodelletje toe’

eigen inzicht, voorkeur en misschien ook willekeur gaat handelen. De pedagogische taken van het kindercentrum kunnen dan op de achtergrond raken. Voor velen is het pedagogisch coachen nog een nieuw en soms wat vaag begrip. Dit boek beschrijft heel concreet hoe je het binnen jouw instelling kunt invullen. Dit boek vertelt verhalen uit de praktijk; om vragen te stellen over het werk, maar ook om concrete handreikingen te bieden. Daarbij draait het om goede relaties: van de pm’ers met de kinderen en van de coaches met de pm’ers.’ <

PEDAGOGIEK IN DE VINGERS. WERKBOEK PEDAGOGISCHE BEGELEIDING IN DE KINDEROPVANG

DOOR INGE VAN RIJN (WWW.SCHRIJVENDEPEDAGOOG.NL) IS EEN UITGAVE VAN BOHN STAFLEU VAN LOGHUM. (WWW.BSL.NL/SHOP). JOOP BERDING IS PEDAGOOG EN AUTEUR. WWW.JOOPBERDING.NL